Ponder

50

MEDEDELINGENBLAD VAN DE STICHTING TOT BEVORDERING DER NOTARIËLE WETENSCHAP SEPTEMBER 2026

FEEST DE STICHTING BESTAAT 75 JAAR | **PROMOVEREN** DE TOEKOMST HEEFT HET WOORD | **DANIËL LOS** KEIZERLIJK NOTARIS

Stichting tot bevordering der Notariële Wetenschap

Schenken en nalaten aan de Notariële Stichting

Jeton uit Arras. Op deze penning staan vele verwijzingen naar het notarisambt zoals de Code civil, het contract en twee ineengeslagen handen

Graag maak ik als penningmeester van de Notariële Stichting (officieel Stichting tot Bevordering der Notariële Wetenschap) de lezers van Ponder attent op de mogelijkheid om te schenken aan de Stichting. De Stichting is een erkend goed doel en door de Belastingdienst aangemerkt als ANBI (Algemeen Nut Beogende Instelling). Donaties zijn aftrekbaar van de inkomsten- of vennootschapsbelasting. Het RISN is 2963449. Donateurs van een ANBI mogen hun giften aftrekken van de inkomsten- of vennootschapsbelasting. De Belastingdienst maakt bij schenkingen een onderscheid tussen gewone giften en periodieke giften. Gewone giften zijn donaties aan een goed doel die niet zijn vastgelegd. Het maakt daarbij niet uit of de schenking eenmalig of doorlopend is. Bij uw belastingaangifte kunt u alle gewone giften aan diverse doelen bij elkaar optellen. Voor de aftrek van gewone giften bestaat een drempelbedrag en een maximum. De drempel is 1% van uw drempelinkomen, met een minimum van 60 euro. Elke gift boven dit bedrag mag u aftrekken. U mag maximaal 10% van uw drempelinkomen aan gewone giften aftrekken.

Om in aanmerking te komen voor de aftrek van periodieke giften, moeten de donateurs en de ANBI de gift vastleggen in een schenkingsovereenkomst. Periodieke giften zijn volledig aftrekbaar van het belastbaar inkomen. Van een periodieke gift is sprake wanneer met een schenkingsovereenkomst is vastgelegd dat een donateur gedurende minimaal vijf jaar jaarlijks een vast bedrag schenkt. Voor periodieke giften geldt geen drempelbedrag, maar wel een maximum van € 1.500.000. Een periodieke gift heeft ook voor de Notariële Stichting voordelen. Het is namelijk voor een periode van ten minste vijf jaar verzekerd van uw steun.

Natuurlijk bestaat er ook de mogelijk om in uw testament de Notariële Stichting op te nemen. Mochten er vragen zijn over bovenstaande dan kunt u natuurlijk contact opnemen met de conservator van de Stichting (020-6756479).

Martin Schoenmaker

Toegang tot de cultuurhistorische collectie van de Stichting

De Stichting heeft in 75 jaar een unieke cultuurhistorische collectie opgebouwd. De collectie is deels toegankelijk via de website, maar is ook 'live' te bewonderen in de kapel aan de Van Eeghenstraat. De kapel is geopend van dinsdag tot en met vrijdag van 09.00 tot 17.00 uur

Surf naar de homepage **www.notarielestichting.nl** en klik op het blok Catalogus collectie.
Met de zoekfunctie kunt u vele schatten van de Stichting bewonderen!

Gerrit Jan Hendrikman Kuijk (1891-1958) was notaris te Geldermalsen tussen 1929 en 1958 en voorzitter van de Broederschap der Notarissen (de voorloper van de KNB) tussen 1949 en 1958. Kuijk was samen met Adriaan Pitlo 75 jaar geleden één van de initiatiefnemers van de Stichting tot Bevordering der Notariële Wetenschap.
Olieverfschilderij van Sierk Schröder (1903-2002).

"Ponder" volgens Van Dale:

Unster, een soort evenaar met aan de ene zijde een haak en aan de andere een gewicht dat men af- en aanschuift, balans met ongelijke armen.

C O L O F O N

Ponder:
Mededelingenblad van de Stichting tot Bevordering der Notariële Wetenschap,
Van Eeghenstraat 222, 1071 GM Amsterdam
Telefoon: 020 675 6479
E-mail: info@notarielestichting.nl
Website: www.notarielestichting.nl
ING-rekeningnummer: NL41 INGB 0000 5547 04

Redactie:
Daan Meijer, *conservator Stichting tot Bevordering der Notariële Wetenschap*

Lay-out/productie:
FVM'Design, Francien van Maasdijk

Foto's:
omslag : Anne Roos
p. 2, 3, 4 : Anne Roos
p. 5 : Delpher, De Tijd 30 januari 1951
p. 7 : Eigen foto's
p. 8 : Notariële Stichting
p. 10 : Eigen foto's
p. 12 : Notariële Stichting en familie Kocken
p. 13 : eigen foto Rick Weijers
p. 14 : Amstelodamum jaargang 26 (1929) p. 25-43 en Rijksmuseum
p. 15 : Notariskantoor Van der Laan, Notariële Stichting, Monique Kooijmans en Gonny van Oudenallen

De publicatie is m ede mogelijk gemaakt door:
Vereniging Rembrandt te Den Haag
Het Concertgebouw Fonds te Amsterdam

Aan dit nummer werkten mee:
Wouter Burgerhart, *voorzitter Stichting tot Bevordering der Notariële Wetenschap en bijzonder hoogleraar Fiscale aspecten van de notariële rechtspraktijk Rijksuniversiteit Groningen*
Caspar van Heel, *rechtshistoricus, van 1974 tot 2006 werkzaam als provinciaal archiefinspecteur in Overijssel*
Daan Meijer, *conservator Stichting tot Bevordering der Notariële Wetenschap*
Lizanne Schipper, *freelance journalist*
Martin Schoenmaker, *penningmeester Stichting tot Bevordering der Notariële Wetenschap en medewerker Radbouduniversiteit en Universiteit Utrecht*
Rick Weijers, u*niversitair docent bij het Instituut voor Privaatrecht, afdeling Notarieel Recht Universiteit Leiden.*

ISSN: 1385-7428

Inhoud

Schenken en nalaten aan de Notariële Stichting — 2 — Martin Schoenmaker

Ten Geleide — 4 — Wouter Burgerhart

De Notariële Stichting 75 jaar! — 5 — Daan Meijer
Lustrum in het teken van de toekomst

3FSymposium — 8 — Lizanne Schipper
'Mensen samenbrengen, dat is de kern'

Een keizerlijk notaris — 11 — Daan Meijer

Programma postacademisch onderwijs — 12 — Daan Meijer
2026/2027

Ars Notariatus — 13 — Rick Weijers
De rechtsdwaling

Het signet van de notaris (47) — 14 — Caspar van Heel
Alle Amsterdamse Akten ... en nog meer

Imponderabilia — 15 — Daan Meijer

Op de cover van Ponder 50:

De binnenplaats van het Oudezijds Heerenlogement, oorspronkelijk gebouwd als hotel voor gasten van de stad Amsterdam, maar zo'n 200 jaar lang ook in gebruik als veilinghuis. Het gebouw is in 1874 afgebroken. Een paar honderd meter verderop is in 1951 de Stichting tot Bevordering der Notariële Wetenschap opgericht.

Gekleurde gravure uit de Atlas Fouquet naar een tekening van Herman Schouten (1747-1822).

Ten Geleide

Ter gelegenheid van het 12,5 jarig bestaan van de Stichting werd in 1963 een penning geslagen. In het midden staat een muze met een akte en een ganzenveer in haar handen.

Dit jaar bestaat onze Stichting 75 jaar! Al driekwart eeuw is de Stichting de schakel tussen praktijk en theorie, tussen kantoor en academie, tussen notaris en hoogleraar. Op 29 september zullen wij bij deze mijlpaal stilstaan. We houden in ons eigen huis een lustrumcongres waar we de jongste generatie van wetenschappers een podium bieden. Er is echter ook ruimte voor historische reflectie. U kunt aanwezig zijn bij de feestelijke bijeenkomst. Aanmelden kan via de site en via de QR-code in deze Ponder.

Met mijn medebestuursleden hebben we niet lang hoeven na te denken over het thema van het lustrumcongres. We willen onze donateurs en relaties inzicht bieden in de stand van de notariële wetenschap. Onze naam is niet voor niets Stichting tot Bevordering der Notariële Wetenschap. Er is een grote groep jonge universitaire medewerkers, die met groot enthousiasme en volledige toewijding zich richt op het rijke palet van notariële onderzoeksgebieden. En drie van hen zullen hun onderzoek nader toelichten. Joyce Devilee (UU) zal ingaan op aandeelhoudersbetrokkenheid, Yassine Hasnaoui (RUG) bespreekt de gevolgen van het Martinus-arrest voor het appartementsrecht en Tristan Urbanus (RUN) ontvouwt zijn ideeën over flexibilisatie van de legitieme portie. Een gevarieerd aanbod!

Tot slot zal Pauline van den Heuvel van het Stadsarchief Amsterdam een schets bieden van notarissen uit vroeger tijd: door het digitaliseren van de akten uit de 17e, 18 en 19e eeuw leren we de notaris steeds beter kennen! Het belooft een interessante middag te worden. Meer over het lustrumcongres staat in deze *Ponder*.

Het is natuurlijk heel mooi dat we met elkaar het 75-jarig bestaan zullen vieren, maar binnen het bestuur is er wel reden tot zorg over de toekomst van de Stichting. Het postacademisch onderwijs trekt tegenwoordig minder bezoekers dan vroeger. Ook nu we het onderwijs op verschillende manieren (online en onsite) aanbieden. Ik wil u daarom op deze plek ook wijzen op het feit dat het meeste onderwijs, dat door de Stichting wordt verzorgd, ook op afstand is te volgen. We bieden diverse cursussen op hybride wijze aan. In de kapel is tegenwoordig een televisiecrew aanwezig, die de cursus opneemt en tegelijkertijd uitzendt. De (kandidaat-) notaris kan dus ervoor kiezen om naar de Stichting te komen of op kantoor te blijven en via een gesloten kanaal het onderwijs te volgen.

Daarnaast zijn we dit jaar zijn we ook begonnen met onze 'Broodje Kennis' -uren. Elke derde dinsdag van maand wordt tijdens de lunchpauze een specifiek notarieel onderwerp besproken. In één uur wordt u bijgepraat en verliest u geen tijd aan reizen. Vanwege de grote belangstelling voor deze lunchcolleges worden dit soort cursussen niet alleen op de derde dinsdag van de maand gegeven. Via de regelmatig verspreide nieuwsbrief en op LinkedIn wordt u op de hoogte gehouden. De kennis en de studiepunten kunnen dus via de Stichting op uw eigen werkplek worden verkregen! Graag zie ik u dus of in de kapel of achter uw beeldscherm. Het kan allemaal.

Graag keer ik nog even terug naar de notariële wetenschap, de basis van de Stichting. Onlangs verscheen deel 192 in de reeks Ars Notariatus, de boekenserie, die we samen uitgeven met Wolters Kluwer. Veel van de uitgaven zijn proefschriften, die ook voor de praktijk voerende notaris zeer welkom zijn. Waarschijnlijk verschijnen dit jaar nog een enige titels in de reeks. Het bestuur spreekt de wens uit dat in 2027 deel 200 zal verschijnen. Dan hebben we weer reden tot houden van een feestelijke bijeenkomst!

Graag zie ik u op 29 september!

Wouter Burgerhart
voorzitter

De Notariële Stichting 75 jaar!

Lustrum in het teken van de toekomst

Op 27 januari 1951 wordt in het stadhuis van Amsterdam de Stichting opgericht. De Stichting bestaat dus 75 jaar en dat zal op dinsdag 29 september 's middags in Amsterdam gevierd worden. Het bestuur biedt de jongste generatie van wetenschappers een podium, want - u las het al in het betoog van onze voorzitter Wouter Burgerhart - onze naam is niet voor niets Stichting tot Bevordering der Notariële Wetenschap.

Bij het lustrumcongres wordt stilgestaan bij de rijke geschiedenis van het notariaat en wordt inzicht gegeven in de stand van de notariële wetenschap, zoals die vandaag de dag aan de Nederlandse universiteiten wordt bestudeerd. Het notariële verleden is tijdens het congres in handen van Pauline van den Heuvel van het Stadsarchief Amsterdam. Daar liggen tienduizenden protocollen van Amsterdamse Notarissen. In tien jaar tijd is ongeveer de helft van de notariële akten uit de periode 1578-1811 gedigitaliseerd en doorzoekbaar gemaakt. Daarmee komen ook details over de levens van de notarissen aan het licht. Van politieke dwarsliggers tot drinkebroers en schrijvers van liefdesgedichten: de mensen van het archief weten nu heel veel meer van de notariële beroepsgroep! Pauline zal met ons een aantal wetenswaardigheden delen.

Promovenda Joyce Devilee van de Universiteit Utrecht spreekt over aandeelhoudersbetrokkenheid. Welke rol kan de notaris spelen wanneer het aankomt op aandeelhoudersbetrokkenheid bij beursvennootschappen? In haar proefschriftonderzoek bestudeert Joyce aandeelhoudersbetrokkenheid vanuit een historisch, juridisch en sociaalpsychologisch perspectief. Daarbij komt ook de oligarchische clausule aan bod, een figuur die door de tijd heen nu eens als berucht en dan weer als beroemd te boek heeft gestaan. In haar bijdrage zoomt zij in op de rol die de notaris door de tijd heen heeft gespeeld waar het aandeelhoudersbetrokkenheid bij beursvennootschappen betreft. Zij zal daarbij ook ingaan op de rol die de notaris daar vandaag de dag bij zou kunnen spelen. Dat vraagt wellicht niet alleen om een andere blik, maar ook om een zekere mate van lef.

In 1976 werd het 25-jarig bestaan van de Stichting gevierd met een expositie in het Rijksmuseum.

Stichting tot Bevordering der Notariële Wetenschap

Ten stadhuize te A'dam is, in tegenwoordigheid van burg. mr. A. J. d'Ailly de akte van oprichting gepasseerd van de Stichting tot bevordering der Notariële Wetenschap. Het doel van deze Stichtegenwoordigheid van burgm. mr. A. J. en archief op notarieel gebied en het scheppen van een centrum voor de studie der Notariële Wetenschap. De Stichting is gevestigd te Amsterdam. Zij is op haar gebied de eerste in Europa.

Oprichters zijn prof. mr. A. Pitlo en de notarissen H. A. Warmelink en K. Abma. Mede tegenwoordig bij de plechtigheid waren de beide Rectores magnifici bij de Amsterdamse universiteiten prof. dr. N. A. Donkersloot en prof. dr. H. Dooyenweerd, alsmede de voorzitters en secretarissen van de hoofdbesturen der Broederschappen van Notarissen en Candidaat-Notarissen.

De oprichting van de Stichting haalde de landelijke pers. Op 30 januari 1951 plaatste Dagblad De Tijd bovenstaand artikel.

Mogen we even een gevoelig onderwerp aansnijden?

Vereniging Rembrandt

Rembrandt,
De anatomische les van Dr Nicolaes Tulp
1632
MAURITSHUIS
DEN HAAG

Overlijden. We hebben het er niet graag over, maar we krijgen er allemaal mee te maken. Dan is het goed om te weten dat u Vereniging Rembrandt in uw testament kunt opnemen. Zo leeft uw kunstliefde voort en kunnen de generaties na u ook genieten van topkunst in Nederland. Als u de QR-code hieronder scant, vindt u meer informatie over nalaten. Daar kunt u ook het boekje *Van blijvende waarde* aanvragen.

Vereniging Rembrandt. Voor topkunst in Nederland.

CBF Erkend Goed Doel

Algemeen Nut Beogende Instelling ANBI

Tristan Urbanus, promovendus aan de Radboud Universiteit Nijmegen, kijkt over de grens in zijn referaat over flexibilisatie van de legitieme portie. De Nederlandse legitieme portie is inflexibel en houdt geen rekening met de individuele situatie en wensen van de erflater en diens kind(eren). Is dat nog van deze tijd? In deze voordracht gluren we bij de buren. Zowel in Duitsland als in België kan de legitieme portie worden geflexibiliseerd door onderhandeling tussen de erflater en diens kind(eren). Beide landen hebben deze rechtsfiguur echter fundamenteel anders ingericht. Aan de hand van deze rechtsfiguren wordt een beeld geschetst van hoe een Nederlandse rechtsfiguur zou kunnen worden vormgegeven en welke overwegingen daaraan ten grondslag zouden kunnen liggen.

Yassine Hasnaoui van de Rijksuniversiteit Groningen is de derde promovendus. Zijn onderwerp: het Martinuskerk-arrest. Het arrest heeft veel stof doen opwaaien in de appartementsrechtelijke praktijk. De Hoge Raad heeft het toepassingsbereik van art. 5:139 lid 2 BW, een van de grondslagen voor het wijzigen van de akte van splitsing van een in appartementen gesplitst gebouw, met terugwerkende kracht aanzienlijk beperkt. Het gevolg hiervan is mogelijk een hele hoop nietige aktes uit het verleden... Of toch niet? In deze presentatie worden de gevolgen van het Martinuskerk-arrest voor anterieure wijzigingsaktes vanuit juridisch en empirisch perspectief besproken.

Natuurlijk is er voor de deelnemers de mogelijkheid om vragen te stellen of in discussie te gaan met de jonge wetenschappers. De moderatie van de middag is in handen van Joe van Anken, Tiddo Bos en Pieter ten Broecke, met wie u verderop in deze *Ponder* kennis kunt maken. Na afloop van het congres zal er gelegenheid zijn om nog een borrel te drinken. U bent van harte uitgenodigd. Meer over het lustrumcongres en voor het aanmelden bezoek onze website: https://notarielestichting.nl/75-jaar-notariele-stichting/

Tot de 29e!

Daan Meijer

Aandeelhoudersbetrokkenheid en de rol van de notaris.
Joyce Devilee is als promovendus aan het Molengraaff Instituut van de Universiteit Utrecht verbonden, en sinds april 2026 werkzaam als wetenschappelijk medewerker bij het wetenschappelijk bureau van de Hoge Raad.

Wat we na honderden jaren nog weten van Notarissen - Een waarschuwing.
Pauline van den Heuvel is archivaris en ATR (Automated Text Recognition) expert bij het Stadsarchief Amsterdam. Sinds 2016 worden in het project Alle Amsterdamse Akten menselijke vrijwilligers en AI gecombineerd voor het doorzoekbaar maken van de Notariële Archieven.

Nietige aktes na Martinuskerk: notariële ramp of storm in een glas water?
Yassine Hasnaoui is promovendus en docent aan de Rijksuniversiteit Groningen.

Gluren bij de buren: flexibilisatie van de legitieme portie door onderhandeling.
Tristan Urbanus is docent en promovendus bij de afdeling Notarieel recht aan de Radboud Universiteit Nijmegen.

3FSYMPOSIUM NADER TOEGELICHT

‘Mensen samenbrengen, dat is de kern’

Vijf jaar 3FSymposium

Het 3FSymposium voor jonge notariële wetenschappers vierde afgelopen voorjaar zijn eerste lustrum. Hoogleraren zijn herzlich ausgeladen, aldus de organisatoren. ‘Beginnende promovendi hebben vaak last van het imposter-syndroom.’

De royale lunch die de Stichting tot Bevordering der Notariële Wetenschap de deelnemers van het 3FSymposium aanbiedt, wordt elk jaar opnieuw afgewezen door de drie organisatoren. Zij smeren liever zelf hun broodjes. Voor Joe van Anken (Rijksuniversiteit Groningen) staat die soberheid voor meer. ‘Vanaf het begin was de opzet om deze bijeenkomst informeel te houden, zodat iedereen open durft te zijn. Die simpele lunch is daar gaandeweg een cruciaal onderdeel van geworden. Zelf brood smeren en messen doorgeven heeft iets kneuterigs, het zorgt voor een warme sfeer.’

Het initiatief voor de bijeenkomst voor beginnende onderzoekers en promovendi kwam voort uit een eigen behoefte. Zo trof promovendus en docent Pieter ten Broecke in de notariële sectie van de VU in Amsterdam vooral senior collega’s. ‘Toen ik net met mijn onderzoek bezig was, kreeg ik behoefte om jongere vakgenoten te ontmoeten die begrijpen hoe het is om voor het eerst college te geven en voor het eerst een artikel te schrijven. Je wordt in de wetenschap best in het diepe gegooid.’

De deelnemers aan het 5e 3Fsymposium op 13 mei 2026.

De beroemde lunch van het symposium: zelf smeren!

Eenzaam bestaan

Van Anken ervoer dat net zo. ‘Promoveren is heel leuk, maar ergens ook een eenzaam bestaan. Je spreekt niet veel mensen die in hetzelfde schuitje zitten.’ Hij had veel aan kamergenoot Tiddo Bos, met wie hij ook promotor Leon Verstappen deelde, maar wilde ook de ervaringen horen van andere onderzoekers in zijn vakgebied. Toen daar nog niets voor bleek te zijn georganiseerd, besloot hij zelf initiatief te nemen. Bos deed mee en vanaf de tweede editie ook Ten Broecke, die werd getipt door VU-hoogleraar Fokke Jan Vonck die kort tevoren de overstap vanuit Groningen had gemaakt.

Na veel hoofdbrekens werd de aanvankelijke ‘stoffige’ naam Pronota ingeruild voor 3FSymposium, waarbij de drie F’en staan voor Familie, Firma en Fundering - ofwel familierecht, ondernemingsrecht en vastgoedrecht. Alle academici die zich met deze drie pijlers bezighouden zijn welkom.

Uit de heup schieten

Toen het initiatief voor het symposium de Stichting ter ore kwam, bood die onderdak aan in de kapel van haar gebouw aan de Amsterdamse Van Eeghenstraat. Die eerste keer was spannend. Van Anken weet nog dat in de trein kwart over zes ’s ochtend naar Amsterdam het zweet in zijn handen stond. Wat als er niemand kwam opdagen? Zijn angst bleek ongegrond. ‘We merkten direct dat de bijeenkomst een gevoelige snaar raakte.’ Na vijf jaar is het deelnemersaantal gegroeid tot rond de vijftig.

‘Dé meevaller was hoe open iedereen durfde te zijn’, aldus Bos. ‘Op de meeste congressen kost het moeite om de discussie op gang te brengen, hier begon iedereen direct uit de heup te schieten.’ Het idee om mensen bij elkaar te brengen die nog midden in hun promotieonderzoek zitten, bleek te werken. ‘Deelnemers vertellen waar zij vastlopen in hun onderzoek, geven elkaar tips hoe verder te komen, brengen vrij associërend nieuwe perspectieven en creatieve invalshoeken’, aldus Van Anken. Meer dan eens helpt dat het onderzoek verder, horen de organisatoren terug van trouwe bezoekers die inmiddels zijn gepromoveerd. Vaak blijven ook zij komen.

‘Het werkt dat je in hetzelfde schuitje zit’

Die openheid is volgens de drie wetenschappers te danken aan de opzet om voor de bijeenkomst uitsluitend jonge onderzoekers uit te nodigen, geen gearriveerde wetenschappers en hoogleraren. ‘De oudere garde is niet aanwezig, dat is het grondbeginsel’, aldus Bos. ‘Beginnende promovendi hebben vaak last van het imposter-syndroom. Onterecht, ze weten vaak veel meer dan ze denken. Maar met hoogleraren erbij zouden ze meer op hun woorden gaan letten.’ De senioren vinden dat soms best jammer, merkt Van Anken. ‘Maar het werkt echt beter als iedereen in hetzelfde schuitje zit. Gevaar is anders dat mensen tegen elkaar gaan opbieden, dat willen we vermijden.’

De bijeenkomsten leveren ook inhoudelijk zoveel inzichten op, dat de organisatoren onlangs een jubileumbundel uitgaven – onder auspiciën van de Stichting - met artikelen van deelnemende promovendi. Daarin reflecteren zij aan de hand van hun promotieonderzoek op actuele ontwikkelingen in het recht, bijvoorbeeld een aanstaande wetswijziging of een recente uitspraak. Ten Broecke: ‘Daarmee slaan de bijdragen een mooie brug tussen het wetenschappelijk onderzoek en de praktijk.’

Joe van Anken

Tiddo Bos

Pieter ten Broecke

Wie zijn zij?

- ***Joe van Anken*** (39) voltooide na een bachelor bij Windesheim zijn master aan de Rijksuniversiteit Groningen, waar hij dit voorjaar promoveerde op ‘De (zware) vereffening’. Zijn proefschrift is verschenen in de reeks Ars Notariatus, deel 190. Hij doceert aan dezelfde universiteit en werkt als jurist bij Vechtstede Notarissen. Op 21 januari 2027 verzorgt Joe bij de Stichting een hybride cursus over vereffening. Zie voor meer informatie pagina 12 van deze *Ponder.*
- ***Tiddo Bos*** (32) promoveerde twee jaar geleden op het onderzoek ‘De notaris en gelijk oversteken’ en onderzoekt sindsdien onder andere het leveringsbeslag. Als onderzoeker en docent is hij verbonden aan de Rijksuniversiteit Groningen, en begeleidt scripties en stages van studenten. Zijn proefschrift is verschenen als deel 184 in de reeks Ars Notariatus. Op 15 september verzorgt Tiddo postacademisch onderwijs over zijn proefschrift. Zie voor meer informatie pagina 12 van deze *Ponder.*
- ***Pieter ten Broecke*** (31) verwacht komend najaar zijn promotieonderzoek naar aandeelhoudersovereenkomsten af te ronden. Na zijn master verbond hij zich als docent aan de sectie notarieel recht, en vervolgens als promovendus aan het ZIFO-instituut en de afdeling privaatrecht van de Vrije Universiteit Amsterdam. Daar geeft hij colleges in de ondernemingsrechtelijke vakken.

Drijfveren

Zelf bestrijken de drie organisatoren een breed spectrum aan specialismen: Van Anken houdt zich bezig met erfrecht, Bos met vastgoedrecht en Ten Broecke met ondernemingsrecht. Wat heeft hun wetenschappelijke ambities gedreven? Tiddo Bos ging tijdens zijn studie nog uit van werk in de praktijk, maar werd aangestoken door hoogleraar Verstappen die naast hem in de bus zat tijdens een internationale reis van de studievereniging. ‘Ik realiseerde me opeens dat het vastgoedrecht me interessanter leek dan het notariële ambt.’ Hij promoveerde twee jaar geleden op een onderzoek over de (ver)koop en levering van registergoederen. Wat als de koper de koopsom wel betaalt, maar de koper daarna failliet gaat of aan een ander levert? Nadien is Bos in een aanverwant onderwerp gedoken, namelijk leveringsbeslag.

Pieter ten Broecke kreeg tijdens zijn docentschap aan de notariele sectie van de VU tijd om aan een onderzoeksvoorstel te schrijven, over een onderwerp dat hij was tegengekomen tijdens het schrijven van zijn masterscriptie: aandeelhoudersovereenkomsten. Hij maakte daarvoor de overstap naar de vakgroep privaatrecht en kreeg funding van het ZIFO (voluit het Zuidas Instituut voor Financieel Recht en Ondernemingsrecht). ‘Onenigheid binnen vennootschappen is tot op zekere hoogte met zulke overeenkomsten te voorkomen, maar hoever kun je gaan met die afspraken? Wat zijn de geldigheidsgrenzen? En wat is het effect in de vennootschap?’ Ten Broecke hoopt zijn onderzoek komend najaar af te ronden.

‘Vaak kost het moeite om de discussie op gang te brengen, hier begon iedereen direct uit de heup te schieten.’

Ticket naar onderwijs

Joe van Anken werkte ooit als hbo-stagiair bij een notariskantoor, toen de notaris hem vroeg hoe om te gaan met schulden in de vereffening van nalatenschappen. Toen hij zich in het onderwerp verdiepte kwam hij erachter dat er nog weinig over bekend was. ‘Wat zijn de rechten van nabestaanden? In hoeverre lijkt zo’n situatie op een faillissement? Ik vond het zó interessant om dat uit te zoeken, ik raakte erdoor bedwelmd.’ Hij stroomde door naar de universiteit en promoveerde afgelopen maart op dit vraagstuk. ‘Maar de belangrijkste reden dat ik ging promoveren, was dat het me een ticket leek naar onderwijs geven. Mensen samenbrengen en enthousiast maken voor het recht, dat vind ik het allerleukste.’

En dat is wat hij, samen met zijn twee kompanen, heeft bewerkstelligd met het 3FSymposium. Wel is het, naast onderzoek en onderwijs, een tijdrovende klus. Tijdens de volgende editie dragen zij de organisatie daarom over aan andere enthousiastelingen. ‘3F is echt een gemeenschap geworden die prima los van ons kan voortbestaan’, zegt Ten Broecke. ‘Mensen samenbrengen, dat voelt als de kern.’

Lizanne Schipper

Een collage

Op 13 mei jl. vond het vijfde 3Fsymposium plaats. Ter gelegenheid daarvan hebben de organisatoren diverse sprekers van de vier voorgaande edities uitgenodigd een korte puntige bijdrage te schrijven, die raakt aan hun promotieonderzoek. Dit resulteerde in 19 bijdragen, die zijn gebundeld in deel 192 van de reeks Ars Notariatus: *Familie, Firma & Fundering. Negentien vernieuwende perspectieven op familierecht, ondernemingsrecht en vastgoedrecht.* De nieuwe generatie wetenschappers uit Nederland en België presenteert met dit boek actuele inzichten en vernieuwende standpunten binnen het personen- en familierecht, ondernemingsrecht, vastgoedrecht en de notariële ambtsuitoefening. De prijs voor deze bundel (ISBN 9789013184327) is € 49,50.

Een keizerlijk notaris

Daniël Los is zo’n 200 jaar geleden notaris in Nieuw-Beijerland, een dorp gelegen op het eiland Hoeksche Waard onder de rook van Rotterdam. Los (geboren in 1781 te Zwijndrecht) wordt in 1804 benoemd tot notaris in het dorp Nieuw-Beijerland. Het is voor het eerst (en voor het laatst) dat in dit dorp een notaris zal resideren. Hij bekleedt ook veel andere functies: procureur, schout en secretaris van Nieuw-Beijerland, secretaris en penningmeester van de polder Nieuw-Beijerland, later dijkgraaf van deze polder, vrederechter in Oud-Beijerland, lid van de gemeenteraad en assessor van Nieuw-Beijerland, zetter van de directe belasting en plaatsvervangend kantonrechter in Oud-Beijerland.[1]

Los zal tot aan zijn dood 41 jaar notaris zijn. Zijn standplaats wisselt niet, wel de overheid waarvoor hij openbaar ambtenaar was. Los diende achtereenvolgens de Bataafse Republiek (1804-1806), het Koninkrijk Holland (1806-1810), het Eerste Franse Keizerrijk (1810-1813), het Soeverein vorstendom der Verenigde Nederlanden (1813-1815), het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden (1815-1830) en ten slotte het Koninkrijk der Nederlanden (1830-1845). Natuurlijk zal Los kennis hebben genomen van de vele wijzigingen, die ook voor het recht grote gevolgen heeft gehad. Ten tijde van zijn benoeming staat het notarisambt nog dicht bij de notaris uit de 17e en 18e eeuw. Dat verandert in de jaren erna[2]. Onder invloed van de Franse Revolutie en de Franse wetgeving komt er in Nederland notariële wetgeving. Het bekendste is wel de Ventôsewet, die in 1811 in Nederland van kracht wordt. Een gevolg van deze veranderingen is dat korte tijd notarissen de aktes in de Franse taal moeten opstellen. Zouden zij daarvoor genoeg kennis hebben gehad? Een ander gevolg is de invoering van de notariële klassen. Er komen in Nederland in 1811 drie klassen van notarissen. Daniël Los is naar alle waarschijnlijkheid notaris van de derde klasse. Dit type notaris is nl. de plattelandsnotaris. En voor de wetgever kan een plattelandsnotaris met minder kennis uit de voeten dan de collega in de stad. Zijn bevoegdheid gaat niet verder dan het kanton waar hij werkt. De notaris van de tweede en eerste klasse hebben een veel groter ressort. Maar elke notaris in Nederland en dus ook in Nieuw-Beijerland kan zich korte tijd ‘notaire impérial’ (keizerlijk notaris) noemen. En Los heeft dat feit aangegrepen voor het laten maken van een bord dat wellicht aan zijn gevel of in zijn werkkamer heeft gehangen. Zou notaris Daniël Los in 1811 hebben gedacht dat Nederland voor lange tijd onderdeel van het Franse Keizerrijk zou zijn? Het bord kan hierop wijzen. In het midden van het notarisbord is het wapenschild van het Eerste Franse Keizerrijk onder Napoleon Bonaparte zichtbaar: de gouden keizerlijke adelaar op een blauw veld met een bliksembundel in zijn poten. De werkelijkheid is anders: eind 1813 scheidt Nederland zich af van Frankrijk en vervalt de titel van keizerlijk notaris.

Het notarisbord van Daniël Los

Daan Meijer

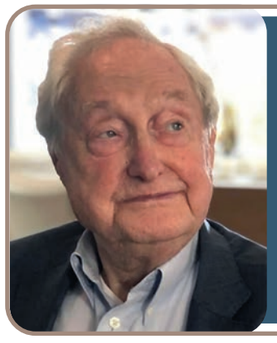

De schenking van mr. J.M.M. Kocken

Het keizerlijk notarisbord is afkomstig van oud-notaris mr. J.M.M. Kocken, notaris te Leiderdorp tussen 1971 en 1993. Mr. Kocken had een grote belangstelling voor het culturele erfgoed van de Nederlandse notaris. Tijdens zijn leven verzamelde hij onder meer oude juridische boeken en prenten, waarop notariële zaken zijn afgebeeld. Het notarisbord van Daniël Los was wel het meest opvallende voorwerp in zijn verzameling. Eind 2025 nam Kocken contact op met de Notariële Stichting. Hij zou gaan verhuizen en voor een aantal zaken was geen plaats in de nieuwe woning. Hij wilde graag zijn collectie notariele memorabilia op een passende plek onderbrengen en dacht daarbij aan de Notariële Stichting. In grote dankbaarheid zijn de geschonken boeken, prenten en het notarisbord aanvaard. Op 19 april 2026 overleed de oud-notaris Kocken op 94-jarige leeftijd. De Stichting gedenkt Jos Kocken met eerbied.

1 Gegevens afkomstig van het documentatiecentrum van het Museum Hoeksche Waard.
2 Wie meer wil weten over het notariaat in het begin van de 19e eeuw kan verder lezen. Bijv. in A.Fl. Gehlen en P.L. Nève (red.) *Het notariaat in de Lage Landen* (± 1250-1842) en B. Duinkerken, *Gelijkheid bevredigt*. Beide uitgaven zijn verschenen in de reeks Ars Notariatus.

Programma postacademisch onderwijs 2026/2027

Onderstaande lezingen worden komend najaar en begin 2027 georganiseerd door de Stichting. Er zijn diverse soorten cursussen. Er is online onderwijs, dat tijdens de lunchpauze wordt gehouden: Broodje Kennis. In 1 uur wordt u over een actueel thema bijgepraat. De cursus wordt verzorgd via een Teams-verbinding. Met de KNB verzorgt de Notariële Stichting ook dit jaar een aantal ethiek-cursussen. Aanmelding hiervoor loopt via de KNB-site. Natuurlijk wordt er ook weer een Wwft-wandeling georganiseerd. U loopt door Amsterdam en u wordt bijgepraat over de Wwft, tegelijkertijd maakt u kennis met een paar minder bekende aspecten van Amsterdam. Tot slot verzorgen we hybride cursussen. Tijdens deze hybride cursussen kan de deelnemer de locatie kiezen van waar hij of zij de cursus wil volgen.
De cursus wordt verzorgd vanuit de locatie van de Stichting, Van Eeghenstraat 222, 1071 GM Amsterdam en tegelijkertijd opgenomen en afgespeeld op een (gesloten) YouTube-kanaal.

Het complete overzicht van de lezingencyclus met daarbij uitgebreide titelbeschrijving, datum, nadere toelichting en overzicht erkende PO-studiepunten staat op de website: **https://notarielestichting.nl/postacademisch-onderwijs/programma/**
Opgave voor één of meer cursussen kan via de website. Via de site, nieuwsbrief en sociale media wordt u op de hoogte gehouden van aanvullingen en wijzigingen in het programma. Meer info? Mail naar info@notarielestichting.nl

• Broodje Kennis-cursussen

Dinsdag 15 september 2026, 12.00 tot 13.00: **Notaris en gelijk oversteken** I Docent: mr. T.J. Bos I 1 studiepunt

Dinsdag 20 oktober 2026, 12.00 tot 13.00: **Online ethiek college: Grondspeculatie of niet?** I Docent: prof. mr. dr. J.W.A. Rheinfeld I 1 studiepunt

Woensdag 28 oktober 2026, 12.00 tot 13.00: **Derdenwerking in het IPR huwelijksvermogensrecht** I Docent: mr. S.H. Heijning I 1 studiepunt

Woensdag 4 november 2026, 12.00 tot 13.00: **Turks erfrecht en de Nederlandse notariële praktijk** I Docenten: mr. S. Cicek en mr. E. Çiftçi I 1 studiepunt

Dinsdag 17 november 2026, 12.00 tot 13.00: **De voorwaardelijke tweetrapsmaking en de legitiemeregeling** I Docent: prof. mr. W. Burgerhart I 1 studiepunt

Dinsdag 15 december 2026, 12.00 tot 13.00: **Update WWFT en UBO-register** I Docent: prof. mr. dr. B. Snijder-Kuipers I 1 studiepunt

Dinsdag 19 januari 2027, 12.00 tot 13.00: **Publiekrechtelijke aspecten van onroerendgoedrecht**I Docent: mr. L.M. de Hoog I 1 studiepunt

Dinsdag 16 februari 2027, 12.00 tot 13.00: **Europese Erfrechtverklaring** I Docent: mr. S.H. Heijning I 1 studiepunt

• Cursussen in samenwerking met de KNB

Donderdag 22 oktober 2026, 12.00 tot 13.00: **Zorgplicht bij huwelijkse voorwaarde**n I Docent: mr. M.I.W.E. Hillen-Muns I 1 studiepunt

Dinsdag 24 november 2026, 12.00 tot 13.00: **Over familie gesproken** I Docent: mr. dr. A.M. Steegmans I 1 studiepunt

Donderdag 3 december 2026, 12.00 tot 13.00: **Balanceren tussen goed en kwaad bij het opmaken van testamenten** I Docent: mr. dr. G.T.J. Hoff I 1 studiepunt

• Overige cursussen

Donderdag 24 september 2026, 13.30 tot 17.00: **Koop en levering van vastgoed** I Docent: mr. J.J. Dammingh I 3 studiepunten I hybride cursus

Maandag 19 oktober 2026, 09.00 tot 12.30: **Wandelen met de Wwft** I Docent: prof. mr. dr. B. Snijder-Kuipers I 3 studiepunten

Donderdag 21 januari 2027, 13.30 tot 17.00: **(Zware) Vereffening** I Docent: mr. dr. J. van Anken I 3 studiepunten I hybride cursus

Ars Notariatus

Op initiatief van de Stichting is de serie Ars Notariatus in 1952 opgezet en aanvankelijk in eigen beheer uitgegeven. Thans verzorgt Wolters Kluwer de serie in samenwerking met de Stichting. Een abonnement op de gehele serie is mogelijk en levert een korting op van 20%.
De redactie van *Ponder* vraagt auteurs van recente delen in de serie Ars Notariatus te beschrijven hoe hun boek is ontstaan en wat de opzet ervan is.

De rechtsdwaling
ISBN 9789013184983

Ars Notariatus 191
Aantal pagina's: 524
Verschijningsdatum: 8 april 2026
Prijs: **€** 79,50

Rick Weijers

Mijn proefschrift bevat de resultaten van het door mij verrichte onderzoek naar de plaats en betekenis van de rechtsdwaling en het beginsel dat eenieder wordt geacht het recht te kennen in het Nederlandse recht, in het bijzonder in het privaatrecht. De directe aanleiding voor het onderzoek was het WPNR-themanummer over rechtsdwaling (*WPNR* 2019/7251). In dit nummer wordt de rechtsdwalingsproblematiek vanuit verschillende rechtsgebieden behandeld. Er bleven echter meer dan genoeg vragen over die een meer uitgebreid onderzoek rechtvaardigden.

Uit de rechtspraak blijkt namelijk dat rechtszoekenden geregeld een beroep doen op rechtsdwaling. Dit gebeurt niet alleen in het privaatrecht, maar ook in allerlei andere rechtsgebieden, zoals het bestuursrecht, het strafrecht en het belastingrecht. Al deze rechtsgebieden komen dan ook in meer of mindere mate aan bod; de focus ligt daarbij op het privaatrecht. Het Burgerlijk Wetboek bepaalt niet wanneer van rechtsdwaling sprake is, of en wanneer daarop een beroep kan worden gedaan, noch wat de rechtsgevolgen van een geslaagd beroep zijn. Ook bevat het Burgerlijk Wetboek geen specifieke wetsbepalingen over dit leerstuk. Het Burgerlijk Wetboek van 1838 (OBW) bevatte wel enkele bepalingen waarin een beroep op rechtsdwaling expliciet werd uitgesloten, maar die zijn niet teruggekomen in het Burgerlijk Wetboek van 1992.

De vraag komt dan op wanneer eigenlijk sprake is van rechtsdwaling. Daarvan is sprake wanneer ten minste één van de betrokken partijen bij het verrichten van een bepaalde (rechts)handeling onwetend is over het bestaan dan wel de uitleg van een bepaalde rechtsregel of een samenstel van rechtsregels die een grondslag vindt respectievelijk vinden in het objectieve recht. Het enkele feit dat een rechtszoekende dwaalt over het objectieve recht, betekent echter vanzelfsprekend niet dat hij een geslaagd beroep op rechtsdwaling kan doen. Daarvoor is vereist dat de rechtsdwaling *verschoonbaar* is of – met andere woorden – niet verwijtbaar aan de rechtsdwalende kan worden toegerekend. Verschoonbaar is een rechtsdwaling echter zelden: de Hoge Raad heeft bijvoorbeeld in 2004 – in het kader van een verjaringszaak over art. 3:310 lid 1 BW – geoordeeld dat een beroep op rechtsdwaling in het algemeen niet kan worden aanvaard, aangezien dit tot rechtsongelijkheid zou leiden, nu juridische kennis niet bij eenieder in gelijke mate aanwezig is. Voor de liefhebber: HR 26 november 2004, ECLI:NL:HR:2004:AR1739, r.o. 3.4, *NJ* 2006/115, m.nt. C.E. du Perron (*Bosman/mr. Goldstein*).
Ook het algemene adagium dat eenieder wordt geacht de wet te kennen, speelt een belangrijke rol bij de strenge houding van de rechter en wetgever ten opzichte van een rechtsdwalingsberoep.

De rechtsdwalingsproblematiek speelt bij allerlei leerstukken. In het privaatrecht is dit bijvoorbeeld aan de orde bij thema's als dwaling (art. 6:228 BW), bevrijdende verjaring, de onrechtmatige daad, rechtsverwerking, wettelijke klachtplichten, de uitleg van uiterste wilsbeschikkingen, enzovoorts. De lijst kan moeiteloos worden uitgebreid. Al deze thema's komen, met name aan de hand van de relevante jurisprudentie, in het onderzoek uitgebreid aan de orde.

Het onderzoek maakt daarmee inzichtelijk bij welke leerstukken een beroep op rechtsdwaling enige kans van slagen heeft en welke omstandigheden daarbij relevant zijn. In mijn proefschrift doe ik ook een belangrijke aanbeveling aan de (burgerlijke) rechter. De rechter mag een beroep op rechtsdwaling niet verwerpen met een enkele verwijzing naar het adagium dat eenieder wordt geacht de wet te kennen. De beoordeling van de verschoonbaarheid van de rechtsdwaling moet plaatsvinden aan de hand van alle omstandigheden van het geval. Dit kan nader worden vormgegeven aan de hand van een niet-limitatieve gezichtspuntenbenadering, waarbij onder meer moet worden gekeken naar de oorzaak van de rechtsdwaling (is deze ontstaan door een schending van de eigen onderzoeksplicht of is deze ontstaan door een toedoen van de wederpartij?).

Rick Weijers

Het signet van de notaris (47)

Alle Amsterdamse Akten ... en nog meer

In de Gouden Eeuw ging de wereldhandel door Amsterdamse notarishanden. In de middeleeuwen was dat nog niet mogelijk. Pas na de rijksnotariaatsverordening van keizer Maximiliaan van 1512 en de toepassing daarvan in 1525 door zijn keizerlijke kleinzoon Karel V, als graaf van Holland en Zeeland, konden de Amsterdamse notarissen werkzaam worden op alle terreinen van het wereldlijk recht. Voordien waren notarissen strikt genomen kerkelijke functionarissen, die op betrouwbare wijze kerkrechtelijke handelingen voor de eeuwigheid vastlegden. Daar hoorden vanzelfsprekend ook testamenten bij, want ook die gingen over leven en dood.

‘Voor 1512 waren notarissen strikt genomen kerkelijke functionarissen.’

Over de signetten van Amsterdamse notarissen heeft mr. W.F.H. Oldewelt (1895-1970) gepubliceerd. Hij was van 1949 tot 1960 stadsarchivaris van Amsterdam. Hij liet 19 signetten uit de periode 1369 tot 1591 afbeelden en gaf een overzicht van de ruim 90 notarissen die vóór 1600 in Amsterdam werkzaam zijn geweest (Amstelodamum 26 (1929) 25-43).

De Amsterdamse archivaris Oldewelt was een kenner van de oudste Amsterdamse notarissen.

Uit zijn artikel laat ik de eerste afbeelding zien met zes signetten. Alle zes notarissen waren geestelijken uit het bisdom Utrecht en notaris met keizerlijke autorisatie.
Johannes uter Spijc maakte slechts één akte op bestemd voor de memoriemeesters van de Oude Kerk. Van hem is bekend dat hij in Parijs gestudeerd heeft. Zijn signet is ook afgebeeld in Ponder 28.
Nicolaus dictus Hoesch schreef naast allerlei notariële akten ook boeken over voor de Karthuizers in Amsterdam.
Jacobus filius Lamberti maakte in 1412 een akte op in het koor van de St. Nicolaaskerk en in 1424 ook in Hoorn.
De enige oorkonde van Jacobus filius Johannis Stuver is ook in het archief van de memoriemeesters terecht gekomen.
Simon filius Laurentii was uit Purmerend afkomstig en was decretorum baccalarius, hij had dus canoniek recht gestudeerd.
Simon filius Theodorici de Amsterredammis was burger van zijn stad en maakte soms ook een akte op in het koor van de Oude Kerk.

In het Rijksmuseum wordt een afbeelding van het exlibris van mr. Oldewelt bewaard. Geen notarissignet, maar zo te zien bestudeert hij op zijn exlibris de Amsterdamse notariële signetten.

In de Gouden Eeuw ging de wereldhandel door Amsterdamse notarishanden. Maar signetten kwamen er niet meer aan te pas.

Caspar van Heel

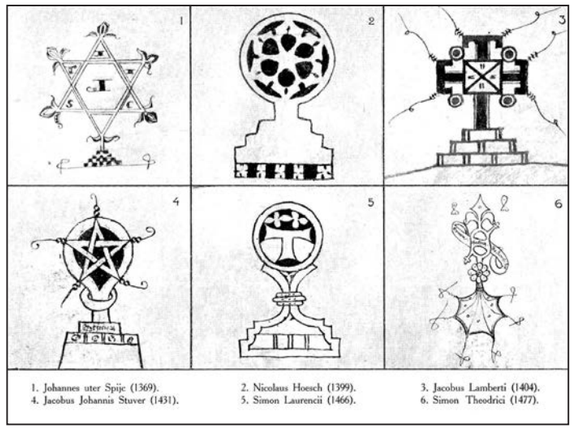

Signetten van Amsterdamse notarissen uit de late Middeleeuwen.

Imponderabilia

De collectie op reis

Van der Laan notariaat uit Oldebroek vierde dit voorjaar de heropening van het vernieuwde pand aan de Zuiderzeestraat. Ook werd herdacht dat het kantoor 15 jaar bestond en dat er een tweede notaris was benoemd. Het kantoor is gevestigd in een karakteristiek pand, dat vroeger dienstdeed als pastorie. In 2025 is het pand verbouwd, verduurzaamd en uitgebreid met een nieuwe etage. Tijdens de feestelijkheden hield het kantoor Open Huis, zodat bewoners en bedrijven uit de regio kennis konden maken met de notarissen Carola van der Laan en Annet Wendt en met alle medewerkers. Speciaal voor de Open Dag is contact gezocht met de Notariële Stichting om het kantoor tijdelijk aan te kleden met notariaatsspullen uit vervlogen tijden, zodat bezoekers niet alleen een inkijkje in het huidige werk, maar ook in de geschiedenis van het vak kregen. De Stichting heeft met veel plezier haar medewerking verleend aan dit initiatief.

De notaris in klare lijn

Op 31 december 2024 nam Bas Boeser afscheid als notaris te Haarlem. Zijn opvolger is Niels Baas. Om de overdracht niet onopgemerkt voorbij te laten gaan hebben zij aan de bekende Haarlemse striptekenaar en grafisch ontwerper Joost Swarte gevraagd om het plechtige moment vast te leggen. Swarte, uitvinder van het begrip de klare lijn als tekenstijl, heeft hiervoor een tekening gemaakt in oostindische inkt en ingekleurd met ecoline kleuren. Van deze tekening zijn tien exclusieve prints gemaakt, waarvan één door Niels Baas geschonken is aan de Notariële Stichting. Voor de fijnproevers het betreft een giclée print, die digitaal is geprint op lompenpapier. Deze moderne notarisprent is een welkome aanvulling op de collectie van de Stichting.

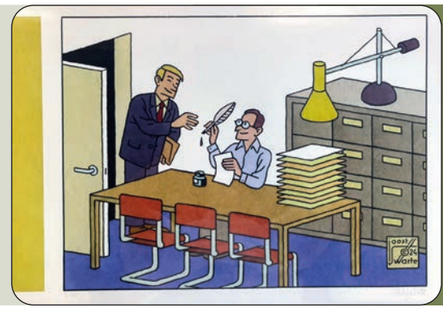

In memoriam Paul Nève en Jan Stuurman

Op 20 maart 2026 overleed prof. mr. P.L. Nève (1933), die jarenlang nauw betrokken was bij de Notariele Stichting. Paul Nève, geboren in Sittard, deed eerst de notariaatsopleiding. In 1956 slaagde hij voor het derde deel. Vervolgens studeerde Paul Rechtsgeleerdheid. Hij werkte een aantal jaren als kandidaat-notaris. In 1968 begon hij aan zijn universitaire carrière: promotie aan de UvA en in 1975 benoeming tot hoogleraar Romeins recht in Nijmegen. In 1991 volgde zijn benoeming tot hoogleraar Rechtsgeschiedenis in Tilburg. In 1998 ging Paul Nève met emeritaat.

In de jaren ’80 werd Paul betrokken bij de werkzaamheden van de Notariële Stichting; eerst als vertegenwoordiger bij het Institut International d’Histoire du Notariat. Van het een kwam het ander: Paul werd in 1992 gevraagd om zitting te nemen in het bestuur van de Stichting. Daarnaast ontplooide hij voor de Stichting veel schrijf- en redactieactiviteiten. Hij werkte mee aan *Ponder* en diverse uitgaven in de reeks Ars Notariatus. Ook was Paul als redacteur en auteur nauw betrokken bij het standaardwerk *De Notaris in woord en beeld.* Zijn bijdrage over Adriaan Pitlo is waarschijnlijk het meest gelezen hoofdstuk in het boek.

Bij het ter perse gaan van deze *Ponder* overleed mr. J.G. Stuurman (1948). Jan Stuurman is na zijn studie notarieel recht korte tijd werkzaam geweest als conservator van de Stichting. Daarna was hij als kandidaat-notaris in Noord-Holland actief. Maar het bekendst is Jan geworden als numismaat oftewel deskundige op het gebied van de munt- en penningkunde. Hij onderzocht voor de Nederlandse musea geldstukken en penningen en publiceerde met grote regelmaat hierover. Toen in 2010 besloten werd om de cultuurhistorische collectie van de Notariële Stichting te beschrijven was het voor de redactie een uitgemaakte zaak dat Jan Stuurman, bekend met het notariaat en met penningen, te vragen voor het hoofdstuk over de Franse jetons. Zijn bijdrage over deze ‘vergaderpenning’ aan de *De Notaris in woord en beeld* legde een voor Nederland verborgen verleden bloot.

De Notariële Stichting gedenkt beide notarieel afgestudeerden, met veel verdiensten voor de (cultuur-)historie, met grote eerbied.

Daan Meijer

Aus Liebe

HET CONCERTGEBOUW FONDS
SCHENKEN, NU OF LATER

Met *Muziek in uw Testament* geeft u Het Concertgebouw door.

Praten over nalaten aan Het Concertgebouw Fonds?

Neem contact op met Eline Danker | 020-573 04 07 | e.danker@concertgebouw.nl